

vasutak.
Arad.

zetősége
rozseny
egy fél-
ákra.

ta és a
vasutak
yában a
mellett
nthetők.

október
tt üzlet-

lat mel-
átva, le-
nyújtani.
esitendő

tekezők:
féleme-

napon,
12 óráig
ell a m.
gyűjtő-
ni leté-

etőség.

nt:
g 12 f.
állér.

ókna
nitom.

vity

lonét
rek.

vasutak.
Aradon.

etvezető-
ési mun-
rdettetik.
ség köz-
1280 m²
közül
avonkint,
5 öszes,
olyosókat
szteni és

a vállal-
lni, vagy

de kiköti
a lejárat
lett bár-
átja.

az aradi
fényezés:
felirattal
anu előtt
12 óráig
osztálya

m a ki-
távirati
nek.
slajánlott
szabadon

8 án.

etőség.

Szerkesztőségi iroda:

Nagybcskerek,

Zápolya-utca 1-ső szám,

hová a lap szellemi részét illető minden közlemény intézendő.

Kiadóhivatal:

Pleitiz Fer. Pál könyvnyomdája
Nagybcskerek, Zápolya-utca 1.
hová a hirdetések, az előfizetések és a lap szétküldésére vonatkozó felszólalások intézendők.

Telefon 21. szám.

TORONTÁL

POLITIKAI NAPILAP.

Felelős szerkesztő: Dr. Brájer Lajos.

Nagybcskerek, 1903.

XXXII. évfolyam. 216. szám.

Csütörtök, szeptember 24.

Előfizetési árak:
Égész évre ——— 24 kor.
Félévre ——— 12 .
Negyedévre ——— 6 .
Egy hóra ——— 2 .
— Egyes szám ára 8 fill. —

Hirdetések
a kiadóhivatalban fogadtatnak el.
Azonkívül az összes hirdetési irodákban.

Megjelenik
vasár- és ünneppnapok kivételével
mindennap délután 5 órakor.

A király szózata.

Nagybcskerek, szeptember 24.

Kétségtelen dolog, hogy a mai válságos politikai helyzetben a király tegnapi kéziratára lett az események gócpontja s a királyi szózat döntő fordulót jelent.

Az utóbbi időkben, ugy terjedelménél, mint tartalmánál fogva kevés olyan szabású státuszirat jelent meg, mint a tegnapi királyi kézirat.

Mintegy gócpontba gyűjti össze a válság okait és benyomásait, de egyúttal kisugárzik belőle a király szigorú alkotmányos felfogása. Teljesen érthetők és méltánylandók ő felsége érzelmei, a midőn szívének mély gyászát tárja fel azon súlyos állapotok fölött, amelyek a politikai életet meddősségre kárhóztatják és már-már megakasztják az alkotmányos életet is.

A királyi kézirat nyíltan rámutat a válság legfőbb okára és megjelöli e részben épp oly nyíltan a korona álláspontját. A vezénylet jogkörére vonatkozik ez. Ő felsége e tekintetben a föltétlenül szigorú alkotmányos álláspontot jelöli meg a maga részéről.

Nyíltan utal arra és ezzel nyíltan elismeri, hogy az 1867-ik évi XII-ik törvény-cikk 11-ik §-a állapította meg, hogy a közös hadsereg egységes vezérletére, vezényletére és belsővezetére vonatkozó ügyek ő felsége által intézendők el.

A mig tehát a királyi kézirat egyrészt nyíltan hirdeti, hogy ezeket a jogokat a nemzet reáruházta s ez által a jogforrást elvitázhatlanná teszi, másrészt ezen jogának csorbítatlan fentartását hangsúlyozza. Nyomatékos ad ennek azzal, hogy kijelenti, miszerint mindenkor szigorúan öröködött a felett, hogy a 67-iki törvény alapján elvállalt kötelezettségek minden oldalról be-

csületesen és lelkiismeretesen teljesítessenek. S megmagyarázza, hogy Magyarország érdekei és a szent korona integritása az, a melyet megővni akar, a midőn nem járul hozzá oly intézkedésekhez, a melyek végső következményeikben a monarchia két államának gyengítésére vezetnének.

De másfelől nem zárkózik el a közös hadsereg körében azon intézkedések megvalósításától, melyekre vonatkozólag az utóbbi időben a magyar kormányok az országgyűlés előtt nyilatkoztak tettek.

A mily alkotmányos minden pontja a királyi kéziratnak, épp oly meghatározó és a király atyai szeretetének és nemes érzületének bizonyossága a királyi kézirat ama része, melyben utal arra az óriási haladásra, melyet a magyar nemzet a kiegyezés óta tett s kiemeli, hogy alkotmányos életünket a gondviselés megmentette minden komoly megrázkódtatástól. E szavakból kiérzik királyunknak az a hő vágya, hogy ez a viszony állandó maradjon s hogy a jövőben is távol maradjon nemzetünk minden megpróbáltatás. Nem ok nélkül köti ezt a reményt ahhoz a figyelemzetetéshez, hogy ő felsége ragaszkodik a kiegyezéshez és az a meggyőződése, hogy a szellem, mely e művet alkotta, ma is él régi erejével a nemzet lelkületében.

A királyi kézirat tehát eloszlatja mindazokat az aggodalmakat, félreértéseket és félremagyarázásokat, a melyek az utóbbi napokban, különösen a chlopyi hadparancs óta, felszínre kerültek és a királyi intenciói most már világosan állanak a nemzet előtt. Az alkotmányt ő felsége épp oly féltékenyen őrzi, mint a nemzet. Annak szavát és szellemét a legszigorubbán respektálja és respektáltatni kívánja.

S a mily alkotmányos szellem nyilatkozik meg a királyi kéziratban, éppoly al-

kotmányos az a mód is, a melylyel a parlamentre való tekintettel a miniszterelnök új megbízatása történt. Khuen-Héderváry gróf tegnap nyíltan kijelentette, hogy csak azért vállalta el a megbízatást, hogy a királyt a parlament előtt felelős kormány fedezze, hogy legyen, aki a király és nemzet közt való érintkezést alkotmányos uton közvetítse. Ezzel tehát szintén a legszigorubb alkotmányosság elve érvényesül s így nyilvánvaló, hogy minden tényező szilárdan meg akar állni s meg is áll az alkotmány megingathatatlán bázisán.

Most már csak azt kívánhatjuk s velünk az egész nemzet, hogy felülkerekedjen a józanság, a hazafias érzés és a korrekt alkotmányos felfogás mindazokban a tényezőkben, a kik hivatva vannak megoldani a mi súlyos válságunkat. A hazaszeretetre és az alkotmánytiszteletre, minden magyar szívnek e két palladiumára építjük azt a reményünket, hogy a korona és a nemzet e döntő percekben teljesen megértik egymást s vállelve közreműködnek a békés kibontakozás létrejöttében.

HIREK.

Tájékoztató.

A gőzfürdő (telefon 118. szám) minden nap reggeli 1/2 órától kezdve délig az urak részére nyitva van; hölgyek részére minden kedden és pénteken péltől 5 óráig délután; ugyanazon napokon este 1/2-6-ig urak részére is. Vidéki hölgyek részére minden nap délből gőzfürdő. A kádfürdő egész nap nyitva marad. Zuhanyfürdő egész nap.

Tanügyi kinevezések. A vallás- és közoktatási miniszter Pópa József okleveles tanítót a keviszöllői, Tomics Miklós okleveles tanítót a dobricai, Durza Olga okleveles tanítónőt a crepajai és Cuzmann Anna okleveles tanítónőt a románpetrei községi elemi iskolához rendes tanítókká, illetve tanítónőkké nevezte ki.

A „TORONTÁL“ tárcája.

S. J.-né halálára.

Felhő takarja a napot,
Nehéz könyűt sir a nagy ég,
Mert a letépett rózsától már
Ravatalára fektették . . .
Szirmát hullatja sok virág,
Mit éltében úgy szeretett . . .
— Az égből egy angyallal több lett,
A földön eggyel kevesebb . . .

Azért haltak meg a virágok,
Azért hagyták el a mezőt,
Mert harmatkönnnyel helyeikben
Nagy utjára kísérik őt.
Mehalt társukhoz hűk maradnak,
Virág virág közt szendereg . . .
— Az égből egy angyallal több lett,
A földön eggyel kevesebb . . .

Koporsóján zokognak fájón
A férj, anya s kis gyermeki —
Vigasztalást szívük sebére
Tud-e a jó Eg hinteni?
Oh, nincsen szive a halálnak,
Nincs nálánál kegyetlenebb! . . .
— Az égből egy angyallal több lett,
A földön eggyel kevesebb . . .

És megkondul a tiszta légből
Az induló, — a gyászharang;
Rokon s barát könyétől ázik
A koporsó s a néma hant,
A légből szálló jalkiáltás
Ugy megrázza a sziveket . . .
— Az égből egy angyallal több lett,
A földön eggyel kevesebb . . .

De még se sirj te édes anyja,
Gyászos férje s kis gyermeki!
Vigaszt s enyhét szűtök sebére
Fog majd az Isten hinteni!
Tétek O örökre, hiven,
Jó lelke köztetek lebeg
S az égből egy angyallal több lett

De itt lenn eggyel kevesebb . . .

Dr. Radványné Ruttkay Emma.

A tánc.

Mikor Pierpont Morgan jómultkor a belga királynál reggelizett, reggeli után megígérte fejedelmi házigazdájának, hogy megépíti neki Kinában azt a vasutat, melyre a királynak engedélye volt. Ez a jelentéktelen epizód jellemző arra, hogy az amerikaiak mennyire befészkelik magukat mindenüvé a világon. Az ily pénzfejedelem az egész világon érezteti a befolyását. Megreggelizik az egyik világrészben, építkeznek a másikban, megvesz egy egész iparágat a harmadikban, területet szerez a negyedikben s gyári termelvényekkel árasztja el az ötödiket s hozzá kezébe keríti az egyes világrészek közt való hajózást. Az amerikaiak mindenütt föllépnek s tulajdonjajuk a többiekét. Azokat a milliárdokat, melyeket Európa évente a katonaságra költ, nem puffogatják el, hanem zsebrevégják, míg mi a füstöt nyeljük.

A házaik ötször oly magasak, mint a mieink: zsokeikat kineveltük, mert nem éppen kecsesen ültek a ló nyakán, végre azonban ők nevettek ki minket, mert minden díjat elkaparintottak előlünk. Páris utcái meg kezdenek telni newyorki szabócégekkel. A párisi vállvonogatva, gunyosan nézi ezt az inváziót, pedig ki tudja, hogy mi lesz a vége.

A régi világot még csak egy téren nem szorították háttérbe a nyugati hódítók. A muzsák nem hajlandók a trószat járma alá hajtani kecses fejüket s Thalia és Melpomene a tengerentuli udvarlók szemből megközelíthetetlenek voltak. De az amerikai hódító szellem nem volna az a szívós valami, a mi, ha egykönnyen lemondana, ha csak némi sikerre van is kilátása. A kilenc muzsa szolidaritása meg van rendülve s Terpsichore nagyon is amerikaias allűröket kezd fölvenni.

Talán megérdemelné a fáradságot annak okai után kutatni, hogy ez a muzsa miért érezte magát egyszerre annyira elhagyatva, hogy a ten-

geren túl keresett magának működési kört. Sem a cake walk-ra, sem Miss Duncan hellén táncaira nem volt szükség annak bizonyítására, hogy az új táncformák után való sóvárgás Amerikából jött át hozzánk. Már Loie Fuller fényárban uszó táncra megmutatta, hogy a tánc tekintetében mennyire befolyásolni lehet a mi vénülő világrészünket.

Valamikor ez a vén világrész nagyon termékeny volt a táncban. Kezdetben, mint minden nő, a ki karriert akar csinálni, a papokhoz és a királyokhoz simult. Nem tudjuk, hogy Dávid király mily táncot járt a frigyszekrény előtt, nem tudjuk, hogy milyenek voltak a legelső haditáncok s mily táncot lejtettek a zsidók az aranyborjú előtt, de bizonyos, hogy az ősi népek vezérei mindannyiszor táncra kerekedtek, ha nagyjelentőségű vallási, vagy katonai dologba fogtak.

Miután a ravasz muzsa a hatalmasok karján polgárjogot nyert, nekifogott tulajdonképeni céljainak megvalósításához s a helléneknél oly alaposan kiélte magát, mint ez egy temperamentumos, művészi és társadalmi érzékű népnél csak lehetséges volt. Valószínű, hogy legkedvezőbb talajra az üdén buja Miloszból talált, melynek harmónikus életét a Louvreből látott milói Vénusz sejteti meg velünk. Flótás nővére segítségével kinevelte Milosz karsú leányait s velük együtt átment Attikába, hol a jón leányok a táncot három irányban fejlesztették ki: nemzeti, művészi és társadalmi irányban. Nemzeti irányban, mert szemlélihetővé tették az emberi test plasztikus szépségét, melynek kiképzése közös volt minden göröggel, a csipők és combok egyoldalú, tulhajtott kiképzése nélkül. Társadalmi irányban, mert a férfiak szimpozionjait és a hettárak estélyeit diszitette. Művészi irányban pedig oly magas fokra emelték, amilyet azóta épügy nem értek el, mint a költők nem értek föl Homérhez és Szofokleszhez. Művészi volt a jón tánc, de nem akrobataszerű.

— **Somfai Jánosné temetése.** Tegnap délután helyezték örök nyugalomra Somfai Jánosné szül. dömötöri Zánathy Ilonát, Somfai János lapunk szerkesztőjének korán elhunyt nejét. A temetés, melynek szertartását Brunner Jakab segédlelkész végezte, méltó megnyilatkozása volt egyrészt ama tiszteletnek és szeretetnek, melyben a mélyen sujtott család városszerte részeseül, másrészt pedig a nagyszámu előkelő közönség megjelenésében kifejezést nyert az az általános mély részvét, melyet az élte virágjában elhunyt úrnő halála mindenütt keltett. A temetésen ott láttuk dr. Perisics Zoltán polgármestert nejével, Knyaszkó Lajos felső kereskedelmi, Baden Károly állami iskolai igazgatót, a tanári és tanítói karnak számos tagját, több vármegyei és városi tisztviselőt, a „Torontál” szerkesztőségét és kiadóhivatalát testületileg és nagyszámu úri közönséget.

A halottas kocsit számos díszes koszoru fedte, melyek közül a következőket jegyeztük fel: Drága Iluskámnak — Jani. Drága kismamájúnak — Pista, Rózsika, Elemér, Laci. Édes leányának — a lesújtott anya. A Torontál szerkesztősége — Somfai Jánosnénak. A Torontál kiadóhivatala — tisztelete jeléül. Dékány Jánosné stb.

A megható gyászszertartás után a gyászmenet a róm. kath. temetőbe vonult, hol Brunner Jakab lelkész a beszterlés végeztével a jelenlevőket könyvekig megható beszéddel bucsuztatta el a halottat. Az elhunyt lelkiüdvéért ma délután a róm. kath. plébánia templomban gyásmise volt, amelyet Brunner Jakab segédlelkész végzett. A misén Rigó János kántor Osztie Béla áll. tanítónak ez alkalomra szerzett megható gyászénekét adta elő.

Itt említjük meg, hogy dr. Radvány Ferenc kir. segéd-tanfelügyelő neje, ki már több ízben tanujelét adta szép költői tehetségének, az elhunyt emlékezetére mély érzésű, költői szépségekben gazdag verset írt, melyet lapunk mai tárcarovatában közlünk. A boldogult haláláról az ország összes lapjai meleg sorokban emlékeznek meg.

— **A titeli választás.** Jovanovics István titeli mandátuma ellen a kisebbségben maradt Milosavljevic-párt a kuriánál tudvalegőleg petíciót adott be. A megválasztott képviselő ekkor letette a mandátumát és az újabb megejtett választásnál ismét többségre jutott volt ellenfelével szemben. A kisebbségben maradt párt újra kérvényezett a kuriánál, a mely a vizsgálatot elrendelte és annak foganatosításával a szegedi táblát bízta meg. A vizsgálat be van fejezve. A kuria november hó 10-én tárgyalja a petíciót. A tárgyalásra beidéztek Vojnits István választási és Turszky Pál dr. szavazatszedő bizottsági elnököt is.

— **Köszönetnyilvánítás.** Szabó Ferenc apátplébános, orsz. képviselő és a róm. kath.

hitközség szegénysorsu tanítványaim részére 40—40, összesen 80 drb. ima- és énekkönyvet adományoztak. Tanítványaim nevében ez uton is hálás köszönetet mondok. Isten fizesse meg követésre méltó, nemeslelkű cselekedetüket. Nagybescerek, 1903. szeptember hó 24. Wagner Nándor, hitoktató.

— **Szerb egyetem Délmagyarországon.** Az „Information” című bécsi újság azt a hírt közli, hogy a magyarországi szerbek legközelebb új követelésekkel fognak föllépni, ugyanis első sorban a szerbek igényelni fogják egy új egyetemnek Verseczen vagy Ujvidéken leendő felállítását. — Továbbá elbeszéli, hogy az Omladina-párt a legközelebbi napokban Karlóczán kongresszust tart, hogy határozzanak a fölött, mi volna a teendő a szerb egyetem érdekében és mi módon lehetne minden szerb községet Magyarországon szerb népkönyvtárral ellátni. A kongresszus célja továbbá, az illető közlemény szerint: „A szerb-pánszláv hitközségeknek politikai szövetségessé váló szervezése.” Azt hisszük az egész közlemény nem egyéb szenzációhajhásznál.

— **Kereskedelmi iskolai tanulók önkéntességi joga.** A felső kereskedelmi iskolai tanulók egy éves önkéntesi joga érdekében ez év tavaszán közös akciót indítottak a kereskedelmi- és iparkamarák s a kereskedelmi miniszternél kérték annak kieszközését, hogy a kereskedelmi iskolák azok a tanulói is részesüljenek az egyévi katonai szolgálat kedvezményében, akik bár a sorozás után, de még a bevonulás előtt teszik le az érettségi vizsgálatot. Ezt a kérelmet most a kereskedelmi miniszter elutasította a kamarához intézett következő leiratában:

Közölvén a honvédelmi miniszteriummal a t. kamarának hozzám intézett felterjesztését, melyben a felső kereskedelmi iskolák azon tanulóit, kik a sorozási év március hava 1-én az intézet utolsó évfolyamát látogatják s azt okt. 1-éig elvégzik, az egyévi önkéntesi kedvezményben részesíteni kéri, értesitem a t. kamarát, hogy a fenn tisztelt miniszter folyó évi június 20-án 42.246. sz. a. kelt átiratában kijelentette, hogy a kérelem a védőtörvény 25. §. első bekezdésének világos, határozott és teljesen indokolt rendelkezésével szemben ez idő szerint nem teljesíthető. Budapest, 1903. évi szept. 14. Láng Lajos s. k.

— **Uj szivarok.** Október 1-től két fajtaival több szivarból választhat a dohányzó Magyarországon. A hivatalos lap legutóbbi számában ugyanis a pénzügyminiszter kihirdeti, hogy október 1-től kezdve két újfajta szivart bocsájtanak forgalomba. Az egyiknek a neve Rosita és ennek az ára az árusok részére 100 darabonként 7 korona 20 fillér, a fogyasztók részére: darabonként 8 fillér; a másiknak a neve pedig Delicias és a különlegességek sorát gyarapítja. Ez az utóbbi szivar öt darabonként papírdobozban csomagolva kerül elárulásra és egy ilyen doboz ára 60 fillér lesz.

— **Boszuálló csöszök.** A napokban történt, hogy Pópitay István muzslyai határeszöz feljelentette a község előjáróságánál Sári Antal és Kis Pál szintén muzslyai csöszöket, mert azok a gondjukra bízott kukoricából mintegy 110 csövet el akartak lopni. Sári és Kis a feljelentésért boszút esküdtek Pópitay ellen, amit még aznap

este meg is cselekedtek. Ugyanis rálestek Pópitayra és félholtra verték s aztán ott hagyták a kukoricásban eszméletlen állapotban. Az iszonyuan összevert csöszöt másnap reggel találták meg az arra menők, akik nagynehezen talpraállították. A boszuálló csöszök ellen megindították a vizsgálatot.

— **Öngyilkosság borotválkozás közben.** Braier Ferenc 54 éves mélynádasi lakos tegnapelőtt délután feleségének azt mondva, hogy megborotválkozik, a szomszéd szobába ment. Miután onnan hosszabb ideig nem került elő, felesége belépett a szobába, a mikor is rettenetes látvány tárult eléje. Braier átmeztett nyakkal feküdt véreben a földön. Jobb keze még ekkor is görcsösen szorította a borotvát. A gyorsan előhívott orvos már csupán a halált konstatálhatta. Öngyilkosságának oka ismeretlen s annál megfejtethetlenebb, mert Braier rendezett viszonyok közt élt.

Színház

* **Nők barátja.** Dumas fils pompás vigjátékában tegnap este lépett föl először Tarján Irma, a társulat újon szerződött tagja. Konstatálhatjuk, hogy a kisasszony intelligens művésznő, de úgy vettük észre, hogy hangjával nem igen tud bánni. Hol oly halkán beszél, hogy egy szavát sem érteni, hol pedig rosszul alkalmazott drámai kitérésekbe megy át. Azt hisszük azonban, hogy további szereplésében a kisasszony helyes mederbe jut. A tegnapi előadásban kimagasló volt Balla Kálmán s elsőrangú alakítást nyújtott. Jó volt Tihanyi Miklós, Geröfny Ilonka, Szénássy N. Bodroghi Lina, Peterdy Sándor, valamint a többiek is. — Nem mulaszthatjuk el felhívni itt az igazgató figyelmét arra, hogy a felvonás közötti szünetek végtelen hosszúra nyulnak, ami az előadás rovására megy s tegnap a közönség erősen panaszkodott is ez ellen. Bizonyára módot talál a szünetek megrövidítésére. (x.)

* **Niniss** ma esti előadása, a címszerepben Láng Edittel a heti műsor egyik legérdekesebbje — s az előjelekből itélve zsuftol nézőtér fog a kedves operette bohóságain mulatni.

* **Casanova.** A mult szombat nagy sikerrel bemutatott regényes operette másodsor, folyó hó 26-án, szombaton kerül színre az ismeretes künő szerepesséssel.

* **A jövő hét újdonságai.** Szintársulatunk nap-nap mellett erősen készül a jövő hét két neves újdonságára. A vigjátéki személyzet az „X. asszony”-ból tart próbákat, míg az énekes ensemble „A postás fiú” angol táncos operette próbáival van elfoglalva. Láposy balettmester, ki az operett táncait a budapesti Magyar Színházban is tanította, végzi nálunk a betanítás munkáját.

Az ember olvassa csak el a Xenophon bankotján való táncjelentet leírását s akkor látni fogja, hogy a ballet, a mi kifejezési formáit és szép vonalait illeti, a tizenharmadik század közepétől a tizenkilencedik közepéig, tehát akkor, mikor fénykorát élte, meg sem közelítette a peloponezusi háborút követő korszak táncát. A tánchoz hozzájárult ugyan a gimnasztika, a szabóművészet, a világítás, a tömegek fölvonulása, a színhatás, de a táncoló nőnek az ideális földadata tűnni kezdett. Miss Duncan nem tesz egyebet, mint hogy az attikai hagyományokat eleveníti föl. Az a föltűnés, melyet a fiatal amerikai nő kelt, ismétlődése annak a benyomásnak, melyet a renesszánsz első férfiai gyakoroltak kortársaikra, mikor a középkori szobrászat és írodalom kifecmodásaival és formátlanságaival szemben egyszerre csak fölfedezték az antik vonalakat s önállóan igyekeztek utánózni. Mily jó lenne, ha a báterem zürzavara helyett is az antik stul visszanyerné uralmát.

Miután a tánc eredeti lényege már teljesen kivehető formájából, végre is oda jutottunk, hogy különbséget teszünk a társasági és művészi tánc közt s míg az egyik teljesen hátat fordított a gráciának, a másik „drill”-lel helyettesíti a művészetet.

A hogy a középkor óta nagyon sok dolog fejlődött népsis, vagy udvari irányba, úgy Terpsychore is a paraszttal esetlen, forróvérű, vig, vagy szentimentális gyermekeket nemzett a faj szerint, a fejedelmekkel pedig született arisztokratákat hozott a világra. A vad tarantella s ikertestvére, a saltarello, a lázas csárdás és a tagbaszakadt skót tánc, a mártogató rajnamelléki és a könnyed lengyel mazur-lépés hamisítatlan gyermekei a népnek. A méltóságos pavane, mely Páduából Franciaországba vándorolt, a gavotte,

a cerimóniás és mégis kecses menüett oly jelenések, melyeknek név szerint származása már messziről szembőlilik. De azért még valamennyien megőrizték az igazi táncnak a karakterét, nemzeti és társaságiak voltak, bár a művészi rész náluk már csak a kellemre szorított s lemondott az ihlet közreműködéséről. A népies és udvari táncnak keveréke lett azután a senyedően hajlékony keringő, mely lassanként feltétlen uralomra jutott.

E formák mellett, melyek az étellel tartották az érintkezést, holmi akrobata technika fejlődött ki s ezt elnevezték műtáncnak. A test ama nagy fáradsággal elért képességének, hogy pirouetteket vagy entrechat-akat csináljon, vagy pedig lábujjhegyen tudjon megállni s tovább pörögni, annyi köze van a tánchoz, mint a néhány percig egy lábbon álló katonának a föld felett tovarohanó Merkurhoz, ki látszólag szintén egy lábbon áll. Csodálatos, hogy némely asszonyi természetben mekkora a helyes művészi érzék s egyes ballerínák a kifecamított munkákon át is eljutnak a hellén kifejezőképességig és kellemig. Néhány táncmester ösztönszerűleg is érezte, hogy lejtőre jutott s Taglioni már tartalmat igyekezett önteni a tanítványainak mozdulatába, csak hogy a tartalmat mindig elkülönítette a formától s így az egyik tisztán mimikai, a másik tisztán gimnasztikai maradt. Ez már a ruházatban is kifejezésre jutott: a lábszár teljesen meztelen maradt, hogy fáradságos munkáját megcsodálhassuk, a csipős azonban rettentő tömegű gaze-szoknya veszi körül, úgy hogy a mozgásnak hullámvonalai teljesen elenyésznek.

A Manzotti-féle balett-monstrumok tömegével azután teljesen lealkonyodott a tánc napja. Csak a karok egyszírtálnak, a fej és a láb pedig ... mintha spanyol iskolát lovagoltak volna az

illetők. Tiszta militarizmus volt ez, kifejtett zászlóalj alakulása. Ezt tulhaladta Királyfy New-Yorkban a maga rengeteg kiállításos darabjaival és Barnum a maga cirkuszával. Ugy az egyiknél, mint a másiknál puffogtak, lövődöztek, ugráltak, vágattak, rohantak a színpad egyik végéről a másikig.

E tévelygésekkel szemben, melyek azt képzelték, hogy a művészetben ezer hang töbet ér, mint egy, oly drasztikus reakciónak kellett bekövetkezni, mint a Miss Duncané. Ez az egyetlen művész több, mint egy egész regiment statisza.

A színpadon kívül ápolt táncnak elfajulása szintén elég gyorsan ment. A színpadon a gimnasztika végre is az egzcerozashoz vezetett, itt pedig a társadalmi szórakozás ideája lassanként teljesen háttérbe szorította a művészi gyakorlatot s a táncot szinte elvadtította. Míg nagyapaink ropant műveletlennek tartották azt, a ki nem tanult táncolni, ma sok fiatal ember minden géne nélkül bevallja, hogy bizony nem tud táncolni, ellenben nagyon szégyenlené, ha műtörténelmi vitába nem szólhatna bele. De még azok is, a kik táncolni tanultak, előkelőbbnek és elegánsabbnak tartják, ha a contre-nál az előirt ritmikus lépés helyett fölényes mosolylyal sétálnak. S mivel nem örködtek a tánc igazi karaktere fölött, lassanként odajutottak, hogy a vad népekhez mentek ihletért. Mikor a franciák Algirt okkupálták, megjelent a cancan, az afrikai vad mozdulatoknak ez a karikatúra. Keletről behozták a has táncot, azután pedig a néger dalokkal együtt a néger cake-walk lett szalonképes. Mert az egész világ bolondul érte.

E barbárság ellen erélyesen föl kell lépni. A bajjal együtt azonban megjött az orvossága is az óceánon tulról: Miss Duncan figyelmezteti a világot, hogy a tánc is művészet.

Bruno Bruni.

TÁVIRATOK.

Országgyűlés.

A képviselőház ülése szeptember hó 24-én.

- Távirati tudósítás. -

Budapest, szeptember 24.

A képviselőház a politikai válság miatti szünet után ma tartotta első ülését. Az ülésnek már a külső képe is mozgalmas, sőt izgalmas volt. A képviselőház előtt az utcán nagy tömeg jár-kelel és éljenezik, vagy abcugozzák az érkező képviselőket és politikusokat. Az országgyűlés palotája előtt a rendet lovas rendőrök tartják fenn, de különösebb incidens nem adja elő magát. Fölvonultak zárt sorokban az egyetemi ifjak is s úgy mentek föl a képviselőház karzatára.

A Ház belső képe szintén hasonlóképpen mozgalmas. Ugy a folyosók, mint a képviselőház ülésterme zsúfolva van s a karzatok rogyásig megteltek.

Mikor az ülés megnyitására Khuen-Héderváry gróf miniszterelnök belép a terembe, a szélsőbal „éljen a magyar alkotmány!” kiáltásba tör ki.

Apponyi Albert gróf elnök felolvasatja a függetlenségi pártnak a képviselőház összehívására vonatkozó kérvényét.

Olay Lajos összeférhetlenségi bejelentést tesz Khuen-Héderváry gróf miniszterelnök ellen a Szápáry-féle vesztegetés miatt, mert szerinte tudta Szápáry szándékait s így hünrészes.

Ezután Kossuth Ferenc szólal fel és szóvá teszi a hadparancsot és a manifestumot. Azt mondja, hogy a királynak rossz és hűtlen tanácsosai vannak, mert a királylyal a hadseregbe vitették a politikát. Magyarország a trónnak legbiztosabb támasza s a hűtlen tanácsosok mégis a magyarokat akarják vérgig sérteni. A király az alkotmányra esküt tett.

Barabás Béla: Hamis eskü!

Andrássy Tivadar gróf: Nem igaz!

A jobboldalról pedig zajosan kiáltják: Rendre! Rendre!

Apponyi Albert gróf elnök Barabás Bélát rendreutasítja. (Helyeslés jobbról.)

Kossuth Ferenc beszéde további folyamán tiltakozik az ellen, hogy Körber beleszól a magyar válságba, hogy a felségjogokat egyoldalul magyarazzák és tiltakozik végre a katonák visszatartása ellen. Ezután betérjeszti a függetlenségi és 48-as párt felirati indítványát, amit Endreynek ad át felolvasás végett.

Endrey Gyula felolvasa a függetlenségi és 48-as párt felirati indítványát, mely hangoztatja a nemzeti nyelv érvényesülését a hadseregben és azt mondja, hogy a hadparancs a nemzet alkotmányának a megsértése. Fejtegeti továbbá, hogy nincs törvény, mely felhatalmazza a királyt, hogy egyoldalul határozhasson.

Tiltakozik az ellen, hogy király a hadsereget a maga hadseregének nevezze, mert alkotmányunk szerint a hadsereg mindig a nemzeté. Fölsorolja a szélsőbal felirati indítványában, hogy a hadparancs a nemzetet a néptörzsek színvonalára szállítja. Szerintük a manifestum nem nyugtatja meg a nemzetet s így végződik.

Mi is aggodalommal nézzük a helyzetet s keressük a kibontakozást. Ha ez csak a magyar elnyomásával történhetik, akkor azzal felelünk felséges császár és király, hogy — soha.

A szélsőbal feliratát az ellenzék mindvégig zajos helyesléssel kísérte és legvégül pedig viharosan hangoztatta a felirat legvégső szavát: Soha! Soha! Ezután valamennyien fölugrálának és folytonos „soha” kiáltásokkal kivonulnak.

Apponyi elnök szünetet rendel és mikor az ülést újból megnyitja, jelenti, hogy Khuen-Héderváry gróf miniszterelnök bejelentette nála, hogy Rigó Ferenc azt mondta neki, ne provokálja a Házat,

hanem menjen ki. Ebben a miniszterelnök mentelmi jogának megsértését látja, miért is az elnök az ügyet átteszi a mentelmi bizottsághoz.

Khuen-Héderváry Károly gróf miniszterelnök kíván ezután szólani, eleinte azonban az ellenzék nagy lármája megakadályozza ebben, végre azonban az ellenzék abban hagyja a lármát s a miniszterelnök szóhoz jutva, kéri a Házat, hogy a felirati javaslat tárgyalását halassza el, míg felelős kormány lesz.

A miniszterelnök Kossuth szavaira kíván még reflektálni s kijelenti, hogy fel akarja még olvasni, hogy mire adott neki meghatalmazást a király.

Barabás Béla: Királyi szónak nem hiszek!

Barabásnak e szavaira a jobboldalon óriási zaj támad, szégyen! gyalázat! hazárdul! kiáltásokkal illetik s követelik Barabás rendreutasítását.

Apponyi Albert gróf elnök kijelenti, hogy úgy értesült, hogy Barabás házszabályadta jogánál fogva annak idején elő akarja adni mentségét.

A jobboldalról azonban újra kiáltozni kezdenek s azt hangoztatják, hogy nem hallgatják meg, mert Barabás közbeszólása a hazaárulással határos. E közben a jobboldalon éltetik a királyt és zsebkendőket lobogtatnak, mire a szélsőbaloldal „éljen az alkotmány!” kiáltással felel.

Lassankint elcsöndesülvén a zaj, Khuen-Héderváry gróf miniszterelnök felolvasa a szabadelvű pártkörben a hadparancsra vonatkozólag tett nyilatkozatát, a mit a jobboldal „éljen a király!” kiáltással, a szélsőbal pedig zajos hoochó-lással fogad. A miniszterelnök végül reméli, hogy ezután az ország izgalma eloszlik s kéri, hogy az új kormány megalakulásáig a Ház ne tartson ülést. (Helyeslés jobbról.)

Ezután Barabás Béla szólal fel, de a várt igazolás helyett azzal kezdi, hogy szünetet kér.

Apponyi Albert gróf elnök: Megadom, ha nyilatkozatát át akarja gondolni.

Barabás Béla: Nem, rögtön beszélek. És elkezd beszélni, de mikor a jobboldalról közbekiáltanak, idegesen azt mondja, hogy nem beszél tovább s ezzel leül.

Apponyi Albert gróf hiába szólal fel, hogy nyilatkozzék, Barabás Béla azzal felel, hogy ha nem engedték előbb szóhoz, most nem beszél.

Apponyi Albert gróf erre jegyzőkönyvileg megrója Barabást.

Most szünet következett, amely után házszabályvita folyik, hogy elnapolják-e a Házat.

A szabadelvűpárt értekezlete.

Budapest, szept. 24. (A „Torontál” eredeti táv.) Az országgyűlési szabadelvűpárt tegnap délelőtti értekezletének megállapodásához képest, este 6 órakor újabb értekezletet tartott.

Az értekezleten Andrássy Gyula gróf a következő határozati javaslatot olvasta fel:

A Chlopyban folyó hó 16-án kibocsátott legfelsőbb hadparancs ténye és egyes kifejezései széles rétegekben okoztak megdöbbenést; hazafias aggodalommal töltötték el mindazokat, akik egyenlő hűséggel viseltetve a szent korona hatalma és fénye és a nemzet jogai iránt, az uralkodóház és a magyar nemzet közötti kölcsönös bizalom és összhang ápolását ismerik egyik legfontosabb földadatuknak. (Élénk helyeslés.)

Igaz, hogy felséges urunk, királyunknak alkotmányos uralkodói egész működése már önmagában ellentmond azon föltevésnek, mintha ő felsége az 1867. évi XII. t.-c. 11. §-ában körülírt fejedelmi jogait másként, mint alkotmányos módon, (Zajos helyeslés.) vagyis a törvények szerint és minisztereinek felelőssége mellett gyakorolná és az államalkotó magyar nemzet közjogi állását bármiben figyelmen kívül hagyná s hogy ennél fogva a hadparancs azon értelmezése, mely az izgalmat fölvidézte, tényleg az ő intencióinak felelt volna meg, (Ugy van,) de azért ő felségének atyai szíve méltányolta a

nemzet aggodalmait és miniszterelnökét a fölmerült félreértések eloszlatása céljából a következő nyilatkozat megtételére hatalmazta föl:

Bátor leszek ezt a nyilatkozatot felolvasni: (olvassa.) Első kötelességem, hogy felséges királyunk felhatalmazása alapján a következő kijelentést tegyem: „Ő felsége mély fájdalommal és mély sajnálattal vett arról tudomást, hogy az általa kiadott hadparancs oly felfogásokkal, félreértésekkel, sőt félramagyarázásokkal találkozott, a melyek oda konkludáltak, mintha a felséges urnak, mint a hadsereg törvény szerinti legfőbb hadurának ezen megnyilatkozása a magyar alkotmánynak, vagy a magyar nemzetnek, Magyarország törvényes jogainak, a magyar államiságnak sérelmét invonálná. Ez ki van zárva, ez nem történhetett meg, ez ő felségének intenciójától távol állott és a hadparancsnak bármely oldalról ilyen magyarázatot adni helyesen és jogosan nem szabad és nem lehet”. (Élénk helyeslés.)

A miniszterelnöknek a korona felhatalmazása alapján tett ezen nyilatkozata teljesen elégséges arra, hogy a magyar nemzet kebelében ezen hadparancs kapcsán támadt izgalmak eloszlatassanak. (Helyeslés.)

Az országgyűlési szabadelvű párt, midőn ezt hazafiúi megnyugvással konstatálja, ebből folyólag kijelenti, hogy a hadparancs további tárgyalásának szüksége fenn nem forog. (Helyeslés.)

Ami pedig a legfelsőbb királyi kéziratnak politikai tartalmát illeti, erre vonatkozólag a párt az érdemleges határozathozatalt akkorra tartja fenn, midőn a megalakult kormány programját veszi tárgyalás alá. (Hosszantartó élénk helyeslés.)

A határozati javaslatot a párt egyhangulag elfogadta.

Ivánka Oszkár fölveti a kérdést, hogy mikor állapítja meg a szabadelvűpárt katonai programját.

Tisza István grófnak az az álláspontja, hogy ezen kérdés érdemleges tárgyalásába a párt csak akkor bocsájtkozzék, mikor az új kormány programját előterjesztette.

Szentiványi Árpád azt indítványozza, hogy a párt néhány nap mulva tartson értekezletet s ekkor határozzon a katonai program dolgában.

Ezt az indítványt a párt elfogadja.

Az értekezlet végén Podmaniczky Frigyes báró agg korára és gyengeségére hivatkozva, kéri a pártot, hogy mentse fel őt elnöki tisztétől, de ezután engedett az általános kérésnek s továbbra is megtartja az elnöki tisztet.

A függetlenségi párt értekezlete.

Budapest, szept. 24. (A „Torontál” ered. táv.) A függetlenségi és 48-as párt ma reggel a képviselőház ülését megelőzőleg a parlamenti épületben értekezletet tartott, melyen egyhangulag elfogadta a pártnak a képviselőház elé terjesztendő felirati javaslatát.

Öngyilkos képviselő.

Budapest, szept. 24. (A „Torontál” eredeti távirata.) Feszti Béla, orszgy. képviselő ma reggel a Royal-szállodai lakásán öngyilkos szándékkal revolverrel meglötte magát. A képviselő végzetes tettét betegsége miatt követte el.

Irodalmi gyűlés Nagyváradon.

Budapest, szept. 24. (A „Torontál” eredeti táv.) Nagyváradról jelentik: A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság ma tartotta vándorgyűlését Nagyváradon, a melyre nagy közönség gyűlt össze. A gyűlést Hegedüs Sándor elnök nyitotta meg, utána gróf Tisza István, Szöts Farkas, dr. Ballagi Géza tartottak előadást, Hegedüs István pedig költeményt olvasott fel.

Határidő-üzlet.

Budapest, szept. 24. (A nagybecskereki Lloyd-társulat táv.) A mai tőzsdén az áruk kissé csökkentek. Déli záratkör a következő árakat jegyezték:

Buza (októberre)	7.49	—
Buza (áprilisra 1904.)	7.70	—
Tengeri (májusra 1904.)	5.35	—
Zab (októberre)	5.41	—
Rozs (októberre)	6.24	—

A nagybecskereki szolgabírói hivataltól.

1840. sz. 1903.

757-3.3

Pályázati hirdetés.

Torontálvármegye központi járásában Perlasz, N.-Écska, Orlovát, Lukácsfalva, Farkasd, Rudolfsnad és Erzsébetiak községeket magában foglaló s Perlasz székhellyel rendszeresített körállatorvosi állásra pályázatot hirdetek s felhívom mindazokat, kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy képesítésüket és eddigi alkalmazásukat igazoló bizonyítványokkal felszerelt pályázati kérvényüket f. évi október 30-áig hivatalomhoz annál inkább nyújtsák be, mert az elkésletlen beérkezett kérvényeket figyelembe nem veszem.

Az állással 1400 korona készpénzfizetés és a megyei szabályrendeletben megállapított látogatási díjak élvezete van összekötve.

Nagybecskerek, 1903. szept. 18-án.

Daniel,
főszolgabíró.

SOK PÉNZT!
1000 koronát is havonta szerezhet bárki becsületos uton. (Mellék keresetképpen is.)
Bővebb felvilágosítást következő címen kell kérni:
„Reell 72“
Annoncen-Abteilung des „Merkur“
Stuttgart, Bergstrasse.
(518-52.42)

1769/1903. szám.

763-3.1

Hirdetés.

Antalfalva község előjárósága ezenel közhírré teszi, hogy az antalfalvai kir. járásbíró, valamint telekkönyvi hatóság elhelyezésére egy nagyobb szabásu épületet szándékozik felépíttetni, mely épületnek felépítési munkálatainak vállalkozónak leendő átadása céljából *folyo évi október hó 15-ére, délután 4 órára* versenytárgyalást tűz ki.

Az építkezési tervek és költségvetés, valamint a feltételek a községi jegyző irodájában a hivatalos órák alatt bármikor megtekinthetők.

A költségeloirányzat 87.452 korona 79 fillér, melynek 5% mint óvadék, vagy készpénz, vagy értékpapirokban a zárt ajánlatokhoz csatolandók, és Antalfalva község előjáróságához címezve a versenytárgyalás napján délután 4 órakor adandók be.

A versenytárgyalás napján a zárt ajánlatok felbontását megelőzőleg szóbeli árlejtés fog tartatni.

Antalfalván, 1903. szept. hó 23-án.

Mesterovits Pál,
jegyző.

UJDONSÁG!

**Ecet-essencia, valamint
uj ecet.**

A legjobb és legkedveltebb ecet az ételek besavanyításához a kellemes íze végett. Szép tiszta fehér színű és nem festett, mint a legtöbb ecet. Főelőnye még az is, hogy ezen ecettel besavanyított uborkák és paprikák nem puhulnak meg, hanem keménységüket megtartják és nem penészednek.

Ára
literenként:
az uj ecet-lényeg 12 f.
az uj ecet 6 fillér.

Az ismételtárusítóknak
olcsóbban számítom.

Kapható

Gligorijevity**Jóca,**liszt- és
fűszerkereskedőnél**Nagybecskerek.**

Buzatér.

(685-23.25)

1316/1903. sz.

765-2.1

Hirdetés.

Alólirott község előjárósága ezenel közhírré teszi, hogy a községi iskolaépület tetőzetnek újjáépítése és az épület némi tatarozása 900 kor. költségeloirányzattal, a megyei törvényhatósági bizottság folyó évi 404. kgy. 11.406/903. sz. határozata, valamint a m. kir. belügyminiszterium f. évi 63.443. II-c 1903. sz. alatti leirata szerint jóváhagyott, mely munkálat folyó évi október hó 8-án d. e. 9 órakor nyilvános árverésen fog N.-Gáj község-házánál a legolcsóbb vállalkozónak átadatni.

A vállalkozók 50 korona bánatpénzt tartoznak letenni.

A vonatkozó tervek és feltételek a hivatalos órák alatt a községi jegyzői irodában megtekinthetők.

N.-Gáj, 1903. szeptember hó 23-án.

S z á n t ó,
jegyző.

C s o l á k o v,
bíró.

27.236/II. sz. 1903.

Magy. kir. államvasutak.
Üzletvezetőség Arad.

Pályázati hirdetés.

A m. kir. államvasutak aradi üzletvezetősége nyilvános ajánlati tárgyalást hirdet a Petrozsény állomáson létesítendő egy emeletes és egy fél-emeletes váltó állító torony építési munkákra.

A költségeloirányzat az ajánlati minta és a pályázati feltételek Aradon a m. kir. államvasutak üzletvezetőségének pályafentartási osztályában a hivatalos órák alatt 3 korona lefizetése mellett átvehető és a vonatkozó tervek megtekinthetők.

Az ajánlatokat legkésőbb 1903. évi október hó 6-án déli 12-órától kell benyújtani alólirott üzletvezetőség általános osztályánál.

Az ajánlatokat egy koronás, az ajánlat mellékleteit ivenként 30 filléres bélyeggel ellátva, lepecsételve és a következő felirattal kell benyújtani.

Ajánlat Petrozsény állomáson létesítendő váltóállító toronyok építési munkáira.

Az előállítandó magasépítményekkövetkezők: egy egyemeletes váltóállító torony és egy fél-emeletes váltóállító torony.

Az ajánlat benyújtását megelőző napon, vagyis 1903. évi október hó 5-én déli 12 óráig 600, azaz hatszáz korona bánatpénzt kell a m. kir. államvasutak aradi üzletvezetőségének gyűjtőpénztáránaál akár készpénzben, akár állami letétekre alkalmas értékpapirokban letenni.

Arad, 1903. szeptember 18-án.

(3-2)

Az üzletvezetőség.

(Utánnomás nem díjazatik.)

Torontálvármegye alispánjától.

21748. sz. 1903.

762-3.1

Pályázati hirdetés.

Ezenel közhírré teszem, hogy a nagybecskereki központi „József“ közkórházánál évi 1500 kor., azaz egyezeröttszáz korona fizetéssel és 300 kor., azaz háromszáz korona lakbérilletményenyl egybekötött osztályorvosi állás megüresedett, melynek betöltése alkalmaával esetleg 800 kor. évi fizetés, természetbeni lakás és élemezéssel egybekötött belkő alorvosi állás is meg fog üresedni.

Felhivatnak ennelfogva mindazok, a kik ezen állásokat elnyerni óhajtják, hogy képességüket igazoló bizonylattal ellátott folyamodványukat, amennyiben hivatalban vannak, hivatalfőnökeik utján, amennyiben nem, illetékes községi előjárójuk utján hozzám legkésőbb 1903. évi október hó 25. napjáig annyival is inkább beadják, mert a későbbben érkező folyamodványok figyelembe vétetni nem fognak.

Nagybecskerek, 1903. szeptember hó 23. án.

Alispán szabadságon:
Vinczehidly,
főjegyző.

Mar
1 koronáért
50.000
korona nyerhető.

≡ **ORVOS-** ≡

sorsjáték

Budapest, IV., Váci-utca 17a.

Mar
1 koronáért
50.000
korona nyerhető.

Főnyeremény 50.000 kor. ért.

Egy sorsjegy ára 1 korona.

Miután a húzást már október elején megtartjuk és a sorsjegyek nagy kelendőségnek örvendenek, ennelfogva tisztelettel kérjük, hogy a sorsjegyek bevásárlásával ne tessék késni, hanem nagybecsű megrendelését sziveskedjék lehetőleg azonnal elintézni, mert a

húzás már (760-5.1)

≡ folyó évi október hó 10-én lesz. ≡

Orvos-sorsjáték központi irodája:
Budapest, IV., Váci-utca 17a.

Sorsjegyek a következő bankházakban kaphatók helyben:
Grün Simon és fia. Kadelszburger L.